

RITA DAV
U AUTOBUSU SA ROZOM PARKS

NASLOV ORIGINALA:
RITA DOVE *ON THE BUS WITH ROSA PARKS*
© RITA DOVE

Izdavač:
Imprimatur d.o.o.
Mladena Stojanovića 4
Banja Luka
info@imprimatur.ba

Za izdavača: Boris Maksimović

Lektura: Sonja Lero Maksimović

Dizajn korica: Damir Omić

Grafička priprema: Sonja Lero Maksimović

Štampa: Skandi s.p.

Za štampariju: Mladen Spasojević

Tiraž: 300

Godina: 2021.

ISBN: 978-99976-53-06-2

Rita Dav

U AUTOBUSU
SA ROZOM
PARKS

Prevela:
Jelena Mandić

za *Avivu*
za *Freda*

KAMEO NASTUPI

Jul, 1925.

Lusil među flamingosima
trudna je; muči se
jer ne može da se sagne i otkine
najsočniji zeleni paradajz
na dnu drvenaste stabljike.

Lusil pomno prati
flamingose kako u usiljenoj razigranosti okružuju
jezerce, isušeno
a samim tim i
pusto. U njenoj materici
tup – ne, oštar bol.

Ako ga ubere, Džo će doći kući
sutra na doručak.
Iseći će ga i umočiti
u jaja i kukuruzno brašno i pržiti
sve dok kiselkasti i opori ukus ne iščezne.
Otrežnjen mirisom, sigurno će se
pojaviti i bez pogovora
sesti.
Bezobziran, zatim,

stabljika koja vene
isto tako! i jezerce koje čezne za vodom
dok sramežljivi flamingosi izvode
svoj tugaljivi ples.

Ona je oličenje
melanholičnosti. Otupela od bola.
Lusil pomisli: *Ne vidim
čak ni sopstvena stopala.*

Lusil leži opružena
između paradajza
i boranije: božanstveni hlad.
Odavde sve izgleda
ništavno. Paradajz joj pada
na ispruženi dlan. *Sada će
doći, pomisli,
i dobiće sina.*

Jezerce je utihnulo
iza guste
trske i rascvetalih plamičaka.

Noć

Džoa baš briga za *sve*.
Osmehuje se natpisu na svojoj flaši burbona,
dolazi na posao na vreme.
Kasno uveče, Džo se provlači kroz
zavesu od perlica
sve do kreveta. Džo spava. Hrče
tiho poput deteta nakon celog dana igranja klikera.

Džo
zna da je negde
imao oca
koji bi mu rekao
šta da radi. Mama,
debeljuškasta poput broskve,*
volela je da jadikuje nad svojom nepredvidivom sudbinom:
*crvenokožac iz plemena Crna Stopala, visok sa
kosom nalik biču*. Sada
bez njega
to
predstavlja problem. Zakoračiti u dan
i tiho se prepustiti.
Džo liči na mamu.
Džo je gospodin Magu.

* Broskva ili podzemna keleraba je vrsta povrća. (*Prim. prev.*)

Džo
pomisli, u
polusnu, ako ikad pronađe
mesto gde će moći da razmisli,
prestaće da se glupira
i pije a onda će ona njegova
žena prestati
da šalje molitve put dimnjaka.

Eh,
Lusil.
Te oči, blistave i tamne
poput trešnjine kore, te
vesele cevanice, ti ogromni kukovi!
Nije ni čudo što je nije ostavljao
na miru, nije ni čudo što je svaki put kad bi stomak
počeo da se primećuje
uzimao flašu viskija i odlazio.

Džo
utučen i snužden. Džo
u dokoličarskoj askezi, u apostolskoj
jednoličnosti, proganjan krivicom (kratkotrajna
razboritost uma), skrhan bolom kad
osećaj krivice dosadi.

On uvek zna kad da se vrati kući.

Rođenje

(Konačno si tu –
koštica, dugme u travi.
Svet je počeo
bez tebe.

I nema dočeka već
nagomilanog vremena.
Lice ti je skriveno ali ti ime
treperi u vazduhu!)

Horizont iznad jezera Iri, 1930.

Zamahuje, zastaje, a onda ponovo juri.
Pokazaću ja njima, misli u sebi,
i mlatara rukama
dok svici sporo promiču.

Noć se lagano spušta; sunce
ranije zalazi
na drugom kraju grada.
To tamno plavetnilo odiše
nežnošću. Šare se razlivaju
po njemu – u skupljenim šakama drži

još jednog svica. (Voli
da ih protrese
u rukama, poput kockica, a onda
da ih baci za sreću.
Oni zatrepere bespomoćno
zatim teturavo polete sa pločnika
i nestanu.)

Ponekad noć padne
sa zadahom alkohola,
dvaput isprana i dezinfikovana.

Ili razuzdana da od nje podilaze
žmarci. Ili
zlokobno tiha, poput njegove majke
dok stoji pokraj peći
i stihom iz Biblije izvija namreškane usne.

On zna od čega se pravi džin –
bobica plavičastih. Zna
da je Isus spasitelj. (Njegov otac
to naziva rospijinim čajem.)

I sestre – toliko njih,
pregršt imena, bezbroj
poput tačkica na lusteru:
Korin, Vajolet, Meri, Fej,
Suzana, Kit i Perl. Svako veče
kad bi došle da mu požele
laku noć, zaustavljao je dah, ali je i dalje
osećao miris kamfora
i pomade za kosu. Posmatrao je
zaglađena čela, kovrdžu
koja je ukrašavala obraz, mekane
usne i trepavice izvijene
vazelinom. Čekao je
da ga celivaju.

One su bile
sveti liturgijski predmeti, rekla je majka:
svaka je morala da čeka
svoj Red. A on je, na neki način,
bio deo tog čekanja, bio je
nit koja spaja. Bio je, na neki način,
sam sebi otac.

...

Najnovija žrtva neće
ustati – leži nepomično tamo
nasred šetališta
i obasjava zemlju
kao i obično.
Obuzdava
svoj gnev. Izmiče
nogu, žute
šare na donu –
vatreno žumance, zažarena
mrlja greha.

Sestre,
kroz smeh, odnose cipele
i vraćaju ih očetkane
i potpuno čiste.
Glupače,
pomisli. *Nije ni čudo*
što ih je toliko.

Ipak ne može da zaspi.
Celu noć mu ispod kreveta
sija sunce.

Godine krize

Perl
ne prestaje da jede;
želi da uživa u životu!
Ti profesori
sve pogrešno shvataju:
nakon prejedanja javljao se osećaj zadovoljstva
jer se prosto plašila
suočavanja sa svetom, njegovom lakom
ravnodušnošću
koja je generacijama zatupljivala
njen narod
religijom i
kockarskim dugovima. (Naravno,
majka je bila oličenje dobrote
ali je više volela
tatu.)

Perl se zagrcnula
od smeha.
Perl svuda
slinavi. Kad je bila
mala, lizala je neokrečene zidove;
jela je zemlju zbog nedostatka minerala.

Sada baš
uživa i kilogrami se
lepe za nju poput
školjki.
Blista.

O, kakva
sićušna stopala! Stropoštava se
niz stepenice. Stolica puca.
Najveća cipela za bebe
joj je taman. Perl se smeje
kad se tata šali: *Zašto
ne pustiš da ti izrastu stopala?*
Majka ih naziva
đavoljim papcima.
Brat
ne

obraća pažnju.
Bavi se
Pametnijim Stvarima; ne primećuje.
Ona mu daje deo svoje
svinjske kolenice, nudi ga
zaslađenim jamom. Para
džempere koje su izgrizli pacovi, od njih
pravi čarape. U gladnim godinama
oblaže mu cipele
novinama. (*Najvažnija
stvar je, da ne
izostaješ iz škole.*)

Govori mu
da je to sada moderno.
On se nikad ne nasmeje.

Čita. Ne dozvoljava
joj da uđe u sobu.
Perl razmišlja
kako se nikad neće udavati –
mada bi
želela da ima
dete.

Domaći zadatak

„Crnja i pesma
neodvojivi su jedno od drugog.
Ako je njegova muzika primitivna
i ako je najvećim delom
čuvstvena, ona prosto
pruža
zadovoljstvo, svojstvo
koje snažno prožima
celo
njegovo biće. Zapravo,
njegov osećaj za ritam
i melodiju, njegovo
detinjasto verovanje
u snove...”

Čista glupost,
on će izabrati hemiju,
najegzaktniju nauku.
U školi kad ga nastavnik
bude terao da predvodi
horsko pevanje,
sve vreme će kašljati.
Više voli
kolone sa brojevima, stvari
razložene do najsitnijih čestica.

Više voli
prozirnu i nehajnu *kapljicu*
tečnosti iz pipete
u staklenoj laboratorijskoj čaši.

„Crnja spontano
pljeska rukama; stopala mu
se neprestano kreću u željnom
iščekivanju bubnja...”

Najviše bi
želeo da proučava
hemijski sastav zvezda.

Matura, gimnazija

Džo
pruža obe
šake, stisnute i okrenute
nadole. *Hajde, dečko, pogađaj.*

Dečak
okleva. Zna
da nema ničega
ni u jednoj.

(Igra:
Ko prvi pruža
ruku, muškarac ili žena?
Ko prvi spušta
pogled? Ako se odbije
rukovanje, ko
je posramljen? I
šta ako su dva muškarca?
Ili pijani? Ili je jedan
belac? Mogućnosti su
neograničene.)

Džo
primećuje da mu sin
žmirka. Iako je

čša prazna,
posmatra kako primiče usta
rubu – zatim okreće glavu, dosadno mu je.

*On nije moj, taj sin
koji sazreva, skriveni
otrov na
polici.*

Lumpovanje

Ogledalo
u hodniku se crveni.

Perl
se kikoće: *Lepa*
kao sveže ofarban
ambar. Popravlja
nabore.

Pošto je saznala
da bi muškarci pre umrli
nego se izglednjivali,
zadovoljna je
sobom.

Želela bi da pokaže
svom bratu
šta znači biti
preplašen
svetom ili
biti deo tog sveta – ali
on razmišlja o drugim stvarima.
Što je razumljivo. Što je
Onako Kako I Treba Da Bude.
Pustite dečaka da stasa u muškarca
kako zna i ume.

Uskršnja nedelja, 1940.

Čistota
u žrtvovanju, blaženost
u sagrešenju. Lusil
u prazničnom odelu, među bokorima
ljubičica i sa raspećem.
Rukom tera
stršljena
nazad u čistilište,
iza ugla, zatiče
sina kako u košulji na tremu
zuri u dvorište
kao da posmatra more.

I odjednom
ništa joj više nije važno.
(Džo se ipak vratio kući.)
Ima osećaj da
ponovo leži na leđima
a svuda oko nje
šipražje crvenkastog odsjaja.

Noćna straža. Sin.

(Surovi svet odraslih,
uspevaju da
prežive, svemu tome
prisustvujem.)

Na drugom kraju
kružim po putanji, svetleća
tačkica. Posmatram.
Lebdim i tugujem.)